

Jaarplan activiteiten Archeologie in 2022

Dit jaarplan is besproken in de vergadering van het CCvD Archeologie op 13-12-2021 en vastgesteld door het SIKB-bestuur op 14-04 2022.

Versie: 1.0 definitief
Datum: 14-04 2022

Inhoudsopgave

	2
1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB	3
2 Trends in het werkveld archeologie 2022 - 2024	3
3 Scope werkveld archeologie SIKB-CCvD Archeologie	4
4 Terugblik op het jaar 2020	4
5 Programmalijnen archeologie 2022-2022	6
5 Jaarplan Archeologie 2022	7

1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB

In SIKB werken overheid en bedrijfsleven duurzaam samen aan kwaliteit van de praktijk van archeologie en bodem en de borging en ontwikkeling van kwaliteit en kennis daarover. SIKB is de netwerkorganisatie waar publieke en private partners die werkzaam zijn in de werkgebieden samenkomen. Die balans tussen de partners is een essentieel element in de centrale positie die SIKB in het netwerk inneemt. SIKB functioneert daarbij als bruggenbouwer met als doel om in gezamenlijkheid tot duidelijke en werkbare afspraken te komen. SIKB biedt een effectieve mix van instrumenten voor de uitvoeringspraktijk. We staan middenin de sectoren die we bedienen en we bieden een betrouwbaar platform. SIKB is een platform voor overleg. We signaleren, duiden en monitoren ontwikkelingen, en zorgen voor actuele, passende, doelgerichte instrumenten. We zorgen voor kennisborging, -doorwerking en ontwikkeling, gericht op de kwaliteit van de uitvoering> We sluiten daarbij aan op de kennis en data die we hebben, delen, verspreiden, toepasbaar maken en soms ook ontwikkelen.

Bij de activiteiten van SIKB staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Aandacht voor ervaring en vakbekwaamheid;
- Uitwisselen van kennis;
- Samen werken aan duidelijke werkafspraken, en
- Borging van kwaliteit.

Werken aan kwaliteitsverbetering is werken met mensen, en vraagt om een goed samenwerkingsproces waarin alle belangen en relevante (praktijk)kennis worden betrokken. Bij het opstellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen (accreditatieschema's en beoordelingsrichtlijnen met bijbehorende protocollen) is het organiseren van deze processen de standaardwerkwijze van SIKB.

Kwaliteitsborging ontwikkelt zich verder. Dit komt niet alleen voort uit wet- en regelgeving. Ook signalen uit het werkveld nodigen uit tot verdieping en verbreding van de thema's waarin SIKB actief is, en tot verbreding van de scope van de instrumenten voor thema's waarin SIKB al langer actief is.

Bij al deze werkzaamheden is samenwerking met andere partijen in het werkveld van groot belang. Samenwerking gebeurt onder meer op het vlak van SIKB datastandaarden voor de uitwisseling van digitale data in de domeinen Bodem, Water en Archeologie, inclusief het bevorderen van het gebruik van deze standaarden. Deze standaarden maken foutloze uitwisseling van digitale gegevens binnen de gehele keten (inzameling/verzamenen – verwerking – besluitvorming) mogelijk en bieden een belangrijke voorwaarde voor toekomstig (wetenschappelijk) vervolgonderzoek.

2 Trends in het werkveld archeologie 2022 - 2024

Het CCvD Archeologie wil het werkveld faciliteren met kennis en instrumenten die nodig zijn om adequaat in te spelen op de huidige wetgeving, maar ook op de maatschappelijke trends die relevant zijn voor de archeologie. Op dit moment zijn binnen de werkvelden bodem en archeologie de volgende trends aan de orde:

- Toenemend belang van digitaal werken vanwege informatisering van de samenleving;
- Verduurzaming (duurzame energie), klimaatverandering en -adaptatie, verdroging;

- Toenemende aandacht voor erfgoed op zee- en rivierbodems;
- *Science based* archeologie zoals Isotopenonderzoek, DNA onderzoek, computertoepassingen en inzet van instrumenten zoals inzet drones en 3D/4D technieken;
- Meer nadruk op integraal werken: toenemende nadruk op afstemming tussen beleidsvelden bij besluitvorming over archeologie gerelateerde werkzaamheden, mede aangejaagd door de voorbereiding van de Omgevingswet en Omgevingsbesluiten;

3 Scope werkveld archeologie SIKB-CCvD Archeologie

Het werkveld archeologie binnen SIKB omvat momenteel de volgende thema's:

- Archeologisch veldwerk, specialistisch onderzoek en depotbeheer (land- en waterbodems);
- Bureauonderzoek en Programma van Eisen (land- en waterbodems)

Het CCvD Archeologie richt zich daarbij op de volgende doelgroepen: uitvoerende partijen, overheden, opdrachtgevers.

Het CCvD Archeologie zet de volgende instrumenten in om samen de kwaliteit van de uitvoering van archeologie en het (water-) bodembeheer te borgen en waar mogelijk te verbeteren:

- Kennisoverdracht (webinars, websites, publicaties, themabijeenkomsten);
- Duidelijke, op de praktijk gerichte werkafspraken via richtlijnen (protocollen, leidraden, handreikingen);
- Borging van de werkafspraken (certificering, accreditatie);
- Borging van kennis (actorregistratie met verplichte nascholing);
- Ondersteuning en ondersteunende tools (helpdesk, websites, pakbon).

4 Terugblik op het jaar 2021

Dit hoofdstuk geeft de *highlights* van door SIKB uitgevoerde werkzaamheden op het gebied van archeologie in 2021. Een meer gedetailleerd overzicht van de uitvoering van de activiteiten van het jaarplan 2020 is weergegeven in tabel 1.

Instrumenten: Certificering en registratie van actoren

In 2021 is gewerkt aan het verder professionaliseren van het Actorregister (Actorregister 2.0). De uitgevoerde verbeterslag zorgt voor een veiliger, voor het SIKB efficiënter en voor geregistreerden toegankelijker Actorregister. Ook werden in 2021 van een tweede grote groep de verlengingen van de registraties verwerkt. Hiertoe was wederom de Helpdesk actief en werden twee Helpdesk-bijeenkomsten georganiseerd over het verlengen. Veelvoorkomende vragen werden omgezet in een FAQ en op de website geplaatst. In 2021 heeft het CCvD Archeologie verder gewerkt aan het geven van een vervolg op de eigen evaluatie van het kwaliteitssysteem¹ op de volgende thema's:

¹ [Dit naar aanleiding van het rapport van SIRM 'Graven naar Verbetering'](#)

- Kwaliteit & Innovatie;
- Kwaliteit Actoren & Vakmanschap;
- Prijs & Regeldruk;
- Certificering Waterbodemarcheologie;
- Communicatie.

Hiertoe zijn vier kartrekkers uit het CCvD zelf aan de slag gegaan. In het najaar heeft het CCvD de uitkomsten besproken en is per thema en sub-thema de vervolgactie -daar waar het CCvD zelf voor aan de lat staat- vastgesteld.

Digitaal werken

Het digitaal werken en de verschillende implicaties daarvan waren ook in 2021 een belangrijk thema. Alle provinciale depots (m.u.v. het depot in Noord-Holland) zijn aangesloten op het interprovinciale depot beheersysteem (PDBS). In de praktijk kan nu bij alle andere provinciale depots de aanlevering door middel van de KNA Pakbon en Archeodepot.nl uitgevoerd worden. Ondanks deze goede ontwikkelingen zijn er nog de nodige praktijkproblemen bij het deponeren van met name oude projecten en zijn er verbeteringen nodig in de KNA OS17 ter verduidelijking van de eisen.

Ook een aantal gemeentelijke depots heeft aangegeven aan te willen sluiten op de digitale infrastructuur voor het kunnen uitwisselen van digitale gegevens. Door middel van een pilot worden de mogelijkheden op dit moment i.s.m. met IPO/BIJ12 en SIKB verder verkend.

Ook zijn binnen het door SIKB georganiseerde Regieoverleg Stroomlijnen Deponeren zijn stappen gezet om een aantal bestaande knelpunten bij het Deponeren op te lossen. De komende tijd zal verder gewerkt worden aan meer duidelijkheid over het niveau van digitaal aanleveren (m.n. niveau Artefacttype, incl. bij oude projecten) en het betrekken van specialisten bij deze digitale infrastructuur.

Kennis voor kunde

In 2021 organiseerde SIKB een Seminar Digitaal werken, een rondetafelbijeenkomst over Geofysisch onderzoek en een rondetafelbijeenkomst over Conserveren in de archeologie. Vanwege corona kon de themabijeenkomst over **Dendrochronologie** wederom niet doorgaan (nu gepland in het najaar van 2022, de handreiking is wel vrijgegeven).

Na een oproep waarvoor ruim belangstelling bleek, is een KNA Gebruikersgroep samengesteld. In het najaar van 2021 is een startbijeenkomst geweest. In 2022 zal de KNA Gebruikersgroep echt actief worden.

In 2021 zijn de volgende leidraden door het CCvD vastgesteld voor een openbare reactieronde:

KNA Leidraad An-organisch vondstmateriaal deel: Metaal

In 2021 is de volgende leidraad gepubliceerd:

- ***KNA Leidraad voor onderzoek van bouwplattegronden van rurale agrarische nederzettingen.***

Een effectief en actueel stelsel

In 2021 zijn de resultaten van de evaluatie naar het gebruik van de KNA leidraden besproken in het CCvD. De resultaten worden meegenomen in het ontwikkelen van toekomstige leidraden en het verbeteren/actualiseren van bestaande leidraden.

5 Programmalijnen archeologie 2022-2023

Het programma Archeologie richt zich in de komende jaren (2022-2023) op de volgende programmalijnen:

1. Bevorderen van digitaal werken.
2. Kennis voor kunde & Kunde voor kennis;
3. Een effectief en actueel stelsel;
4. Effectiviteit van de instrumenten;

Ad 1) Programmalijn digitaal werken

- Het efficiënt en foutloos uitwisselen van digitale gegevens;
- Verder vormgeven van de digitale infrastructuur in de archeologie;
- Betrekken van specialisten;
- Betrouwbaarheid van digitale gegevens.

Ad 2) Kennis voor kunde & Kunde voor kennis;

- Bevorderen van inhoudelijke (praktijk)kennis bij uitvoerenden (incl. PvE/BO opstellers) ook door actief wensen t.a.v. nascholing in beeld te brengen;
- Frequenter en duidelijker communiceren en betrekken van gebruikers van het kwaliteitssysteem door actief worden van de KNA Gebruikersgroep;
- Permanente educatie gericht op de behoefte van alle KNA actoren.

Ad 3) Programmalijn 'Een effectief en actueel stelsel'

De activiteiten in deze programmalijn zijn gericht op effectieve samenwerking. De activiteiten in deze programmalijn hebben verder tot doel om te borgen dat de documenten en tools in de archeologie blijven voldoen aan de volgende criteria:

- Inhoudelijk actueel;
- Betrouwbaarheid van de analoge/digitale gegevens;
- Goede leesbaarheid en aantrekkelijk voor de gebruikers;
- KNA als basis voor proceskwaliteit en via de eisen aan actoren ook inhoudelijke kwaliteit/goede contractvorming/opdrachten (o.a. KNA PS07 Referentietabellen).

Ad 4) Programmalijn 'Effectiviteit van de instrumenten'

Binnen deze programmalijn worden activiteiten uitgevoerd gericht op:

- Doorlopend verbeteren van het kwaliteitssysteem;
- Vervolg op de evaluatie van het kwaliteitssysteem;

- Faciliteren van de bevoegde overheid als eisensteller en toetser;

5 Jaarplan Archeologie 2022

De geplande activiteiten op het gebied van archeologie voor de vier geschetste programmalijnen zijn weergegeven in de onderstaande tabellen. Deze zijn op 13 december 2022 vastgesteld door het CCvD Archeologie.

Sommige projecten zijn doorgeschoven van 2021 naar 2022 en daarmee niet nieuw.

Het CCvD heeft voor 2022 ingestemd met een aantal (nieuwe) projecten en initiatieven.

Tabel 1 Voorstel (nieuwe en doorlopende) initiatieven t.b.v. het Jaarplan 2022

Nieuwe initiatieven		
1	<p>KNA/BRL 5.0</p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 zal gestart worden met BRL-KNA 5.0. <p>Redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grote hoeveelheid vastgestelde wijzigingen - Structuur van de KNA/BRL kan overzichtelijker <p>Proces: onder begeleiding programmabureau en KNA commissie incl. raadpleging KNA Gebruikersgroep en op basis van een door het CCvD Archeologie vast te stellen Plan van Aanpak.</p>	Instrumentarium
2*	<p>Follow up Evaluatie certificering en Actorregister</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vervolg thema's uitvoering door het CCvD - Uitkomsten meenemen in verbeteracties KNA 5.0 (in samenhang met 5a in deze tabel) - Zie voor de volledigheid de Overzichtslijst knelpunten & acties met vastgestelde activiteiten. <p>Voorgestelde activiteiten uit de lijst naast verbeteracties t.b.v. KNA 5.0 (de nummering correspondeert met de lijst):</p> <p><i>Prioriteit heeft:</i></p> <p>2. Procescontrole - verkennen/advies vragen: aanbrengen onderscheid naar complexiteit projecten</p> <p>4. Beleidscirkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rondetafel: methoden en technieken i.r.t. onderzoeksvragen - Rondetafel: mogelijkheden voor samenwerking (onderzoeksinstellingen, gemeenten en certificaathouders) <p>5. Innovatie – informeren/factsheet innovatief werken?: Kansen voor innovatie, alternatieve methoden en technieken</p> <p>6. Doen van zinvol onderzoek – Actualiseren/aanvullen Marktdossier Archeologie/PIANOo</p> <p>15/20. Rondetafel positie Bachelor en Master binnen het kwaliteitssysteem</p>	

	<p><i>Geen prioriteit heeft:</i></p> <p>7. Keurmerk inh. Kwaliteit – verkennen/advies vragen</p> <p>8. Ethische code – verkennen/advies vragen: waar komt deze het beste tot zijn recht in het kwaliteitssysteem</p> <p>9. Vrijwilligheid protocollen – verkennen wensen/advies vragen met de vraag of dit betere kwaliteit leidt</p>	
3*	<p>KNA Leidraad Stads kernonderzoek</p> <p>Van de bakstenen gebouwen en de daarbij behorende sporen, stratigrafie, constructies en infrastructuur zijn in de bodem vaak veel resten bewaard gebleven. Deze vormen een complexe driedimensionale puzzel die door de archeoloog ontrafeld moet worden tot samenhangende sporen en structuren die een het verhaal van de ontwikkeling van die locatie vertellen. Vaak ontbreekt deze kennis bij de archeologen die de onderzoeken moeten uitvoeren. Bovendien ontbreekt het aan een gestandaardiseerde aanpak om muurwerk en relateerde sporen te documenteren en te onderzoeken. Daardoor wordt vaak informatie gemist en zijn onderzoeken moeilijk te vergelijken waardoor de kenniswinst soms beperkt is. Een leidraad zou aan onderzoekers (met name archeologen in het veld) maar ook aan studenten die het vak moeten leren, archeologen die basisrapportages vervaardigen en opstellers van PvE's houvast moeten bieden bij de aanpak van deze groep grondsporen.</p> <p>Proces: onder begeleiding programmabureau en KNA begeleidingscommissie</p>	Instrumentarium
4	<p>PM Nieuwe verbeteracties KNA: KNA Waarderingsystematiek</p> <p>https://www.sikb.nl/archeologie/kennisdelen-en-innovatie/waarderingsystematiek?term=Vestigia&p=1</p> <p>Proces: in nauwe samenwerking RCE en onder begeleiding KNA begeleidingscommissie -Aan de hand van een door het CCvD vastgesteld PvA.</p>	Instrumentarium
5	Actualiseren KNA Leidraad Archeozoölogie	
6	Actualiseren KNA Leidraad ASB	
Doorlopende initiatieven 2021-2022		
7a	<p>Doorlopende verbeteracties KNA en Actorregister</p> <p>Er zijn een aantal onderdelen in de KNA die toe zijn aan verbetering/actualisatie. Dit vanwege actuele knelpunten en wensen die al enige tijd geleden door gebruikers van de KNA kenbaar zijn gemaakt.</p> <p>Hieronder worden de belangrijkste genoemd. Na bespreking in het CCvD zullen deze verder geconcretiseerd worden in een Plan van Aanpak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actualiseren (acties n.a.v. regelgeving BEA, Unesco 2001 incl. KNA Leidraad 	Instrumentarium

	<p>Ten aanzien van de BRL/KNA:</p> <p>Stroomlijnen (digitaal) deponeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actualisatie OS17 en pakbon deel A. - Specificatie DS02 (ook in samenhang met actualiseren Protocol Depotbeheer, zie hieronder). <p>Protocol Depotbeheer incl. conserveren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zie onder 3b <p>Divers KNA en BRL:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diverse aanpassingen KNA/BRL nav vastgesteld wijzigingsblad (Zie ook onder 3c) <p>Algemeen verbeteren betrokkenheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actief worden van de KNA gebruikersgroep. 	
7b	<p>Doorlopende verbeteracties: Protocol Depotbeheer en KNA OS11 conserveren incl. conserveringsspecialist</p> <p>Er zijn een aantal onderdelen in de KNA die toe zijn aan verbetering/actualisatie. Dit vanwege actuele knelpunten en wensen die al enige tijd geleden door gebruikers van de KNA kenbaar zijn gemaakt.</p> <p>Hieronder worden nieuwe verbeteracties genoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren/actualiseren protocol Depotbeheer incl eisen aan klimaat - Verbeteren/actualiseren eisen aan OS11 conserveren/incl conserveringsspecialist en format (specificatie KNA OS16) voor een conserveringsrapport 	Instrumentarium
8	<p>Onderzoek scholingsbehoefte onder KNA Actoren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren van een onderzoek bij archeologen, prospectoren, specialisten en depotbeheerders naar hun scholingsbehoefte. <p>I.s.m. Archon</p>	
9*	<p>KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten</p> <p>Nu er een goede geupgrade basis ligt voor de documenten is het belangrijk om de documenten per archeoregio verder te vullen met data van uitgevoerd onderzoek. Hiervoor wordt per jaar een bedrijf en/of gemeente opdracht gegeven de documenten te vullen met gegevens van 'eigen' onderzoek.</p>	Instrumentarium Doorlopend
10	<p>Bijeenkomst goed opdrachtgeverschap bij dendrochronologisch onderzoek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naar aanleiding van themabijeenkomst in 2018 i.s.m de RCE waaruit bleek dat goed opdrachtgeverschap de kwaliteit (m.n. betrouwbaarheid) van dit onderzoek kan verhogen - Bijeenkomst najaar 2022 ism RCE/stichting RING en de stichting ERM - Handreiking voor opdrachtgevers bekend maken: is cf Jaarplan ontwikkeld in 2020. 	Instrumentarium/ bevorderen kennis
11*	<p>PM Handreiking Goed opdrachtgeverschap bij Geofysisch Onderzoek</p>	Instrumentarium

	- Afhankelijk van de behoefte in samenspel met bodembeheer	
--	--	--

Tabel 2 Overzicht van doorlopende projecten 2020-2022 en afgeronde werkzaamheden uit het Jaarplan 2021 (en eerder)			
	Titel	Aard	Status
1	Programmalijs digitaal werken		
	Zie onder 5.7		
2	Programmalijs Kennis voor kunde – kunde voor kennis		
2.1	KNA Leidraad Huisplattegronden Een praktische leidraad die als instrument gebruikt kan worden voor meer standaardisatie bij het onderzoeken van huisplattegronden in het veld en tijdens de uitwerking/rapportage. Auteurs: A. Huybers e.a. I.s.m. RCE (L. Theunissen, J. van Doesburg)	Instrumentarium/ bevorderen kennis	Voltooid in 2021
2.2	KNA Leidraad Metaalvondsten - Onderdeel van de bestaande leidraad an- organisch onderzoek Auteurs: M. Huisman e.a.	Instrumentarium/ bevorderen kennis	Voltooid in 2021
3	Programmalijs Effectief en actueel stelsel		
3.1	Update KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten <i>- Uitgevoerd door Econsultancy</i>	Instrumentarium	Voltooid/do orlopend
3.2	Evaluatie naar het gebruik van de KNA leidraden - Wordt de kennis uit de leidraden in de praktijk voldoende ingezet? - Door wie worden ze gebruikt en waarom (niet)? - Het antwoord op deze en andere vragen geeft het CCvD inzicht in het gebruik en de uitkomsten kunnen ingezet worden bij het ontwikkelen van toekomstige leidraden. <i>Rapporteur: K. de Vries (RUG)</i>	Instrumentarium	Voltooid in 2021
4	Programmalijs Effectiviteit van de instrumenten		
4.1	Vervolg op de evaluatie aan de hand van 4 thema's - Het CCvD heeft besloten over de vervolgacties - Deze worden o.a. via de Jaarplan 2022 e.v. gerealiseerd	Instrumentarium Bevorderen stelsel/draagvlak	Voltooid in 2021
5	Doorlopende initiatieven		

5.1	Commissie opleidingen/lijst erkende opleidingen	Instrumentarium	Doorlopend
5.2	Nieuwsbrief Ondertussen in de Archeologie	Bevorderen stelsel/draagvlak	Doorlopend
5.3	Actorregistratie	Instrumentarium	Doorlopend
	Helpdesk en onderhoud/nascholing	Instrumentarium	Doorlopend
	Actueel houden van de procedure Uitschrijven-on hold zetten-corona	Instrumentarium	Uitgevoerd 2020
	CCvD Archeologie		
5.4	CCvD Extra Follow Up Evaluatie (sept 2021))	Instrumentarium	Voltooid
5.5	CCvD Vergaderingen (4 regulier)	Instrumentarium	Doorlopend
	Overleg certificerende-toetsende instellingen		
5.6	Harmonisatie-overleggen CI-TI (3 overleggen)	Instrumentarium	Doorlopend
	Stroomlijnen (digitaal) deponeren en SIKB 0102		
5.7	Regieoverleg bedrijven, gemeenten, provinciale depots – stroomlijnen en oplossen knelpunten bij (digitaal) deponeren – aansluiting Pakbon (3 overleggen)	Instrumentarium	Doorlopend
5.8	Vaste technische werkgroep SIKB 0102	Instrumentarium	Doorlopend
5.9	Begeleidingscommissie SIKB 0102	Instrumentarium	Doorlopend
6	Overige initiatieven in 2021		
6.1	Seminar Digitaal werken	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.2	Webinar Help!desk verlengen registratie Actorregister	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.3	Rondetafel Geofysisch Onderzoek	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.4	Rondetafel Conserveren in de Archeologie	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.5	Deelname Groot Reuvensoverleg (2x)	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond